

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «КІРОВОГРАДСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ
ЦЕНТР КОНТРОЛЮ ТА ПРОФІЛАКТИКИ ХВОРОБ
МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Генерального директора ДУ
«Кіровоградський ОЦКПХ МОЗ України»

28 квітня 2023 р. № 110

КОНЦЕПЦІЯ

системи енергетичного менеджменту
Державної установи «Кіровоградський обласний центр
контролю та профілактики хвороб МОЗ України»

1. Загальні положення

Принципи управління енерговикористанням підприємств, організацій, установ ґрунтуються на особливостях структурної побудови самого апарату, існуючій підпорядкованості його окремих ланок, функціональному розподілі обов'язків між керівниками підрозділів. Уведення відповідальності за енерговикористання у рамки посадових обов'язків головного енергетика без тісного зв'язку його діяльності з керуванням процесами безпосередньо на робочих місцях, призводить до зниження енергетичної ефективності об'єктів.

Залучення до управління енерговикористанням керівників структурних підрозділів установи, безпосередніх виконавців технологічних операцій, розширення їх повноважень та посилення відповідальності у сфері енергозбереження відкриває нові можливості для організації процесу на принципово нових підходах. Планування обсягів енергоспоживання відповідно в структурних підрозділах установи, їх зіставлення з фактичним споживанням створює усі можливості для безперервного контролю показників енергоефективності, їх суттєвого покращення в процесі управління.

Ефективне управління енергоспоживанням будь-якої установи можливе тоді, коли мінімізація витрат енергії буде досягнута безпосередньо на робочих місцях, тобто там, де ця енергія використовується. Для здійснення такого управління необхідно забезпечити відповідальність за ефективне енергоспоживання безпосередньо в структурних підрозділах підприємства. Таким чином, структурні підрозділи підприємства самостійно вирішують питання енергозбереження, а їх керівники відповідають за результати такої діяльності. У системі енергоменеджменту технологічні об'єкти виділених підрозділів являють собою об'єкти управління, де необхідно забезпечити високу енергоефективність процесів.

Концепція системи енергетичного менеджменту ДУ "Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України" (далі - Концепція) розроблена з метою покращення політики енергоефективності та енергозбереження у відділах та відділеннях установи, її структурних підрозділах.

Методологічною основою розробки Концепції є:

1. Національний стандарт України ДСТУ ISO 50001:2014, що визначає вимоги до системи енергоменеджменту, норми та стандарти у сфері енергозбереження та підвищення енергоефективності.

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2021 року № 1460 «Про впровадження систем енергетичного менеджменту».

Система енергетичного менеджменту - це система управління енергетичною інфраструктурою ДУ "Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України" (далі - Установа), яка передбачає скорочення витрат на енергоносії, та спирається на політику у питаннях використання енергоресурсів, має власні завдання та цілі, відповідну організаційну структуру, кадрове та інформаційне забезпечення, певні процедури планування, впровадження, оцінки діяльності у сфері енергоспоживання.

Основна маса придбаних енергоресурсів споживається у будівлях, які перебувають у користуванні відділів та відділень. Ці енергоресурси використовуються нераціонально через незадовільний технічний стан будівель, застарілі інженерні системи та енергетичне обладнання, а також недосконалу систему енергетичного менеджменту, яка б дозволяла якісно управляти витратами енергії та зменшувати видатки на енергоресурси.

1. Мета і основні завдання системи енергоменеджменту

Метою системи енергоменеджменту є визначення стратегії формування професійних управлінських механізмів та прийняття рішень в сфері споживання енергоносіїв, які в перспективі забезпечать для Установи:

- раціональне використання бюджетних коштів на придбання енергоресурсів;
- оптимізацію структури споживання енергоресурсів;
- підвищення ефективності використання всіх видів енергоносіїв;
- налагодження енергоефективної експлуатації споруд, будівель, систем теплозабезпечення та обладнання генерації енергії;
- формування ощадливої поведінки споживачів енергетичних послуг;
- впровадження системи стимулювання енергозберігаючих заходів на всіх рівнях управління Установою;
- залучення інвестицій у процеси технологічної та енергоефективної модернізації інфраструктури Установи.

Основним завданням Концепції є вибір організаційно-управлінських та технологічних підходів, на підставі яких мають бути визначені пріоритети Установи у цих питаннях і розроблена модель системи енергетичного менеджменту для бюджетної та комунальної сфер ОТГ.

Для успішного виконання зазначених завдань необхідно забезпечити ефективне функціонування наступних підсистем:

- моніторинг енергоспоживання;
- планування впровадження заходів з підвищення ефективності енергоспоживання;
- залучення джерел фінансування заходів з підвищення ефективності енергоспоживання;
- контроль за ефективністю впровадження заходів з енергозбереження;
- навчання персоналу структурних підрозділів
- мотивація ощадного енергоспоживання.

1.1. Моніторинг енергоспоживання та впровадження організаційних заходів.

Основними задачами підсистеми моніторингу енергоспоживання є:

- вчасне виявлення випадків перевитрат енергоресурсів, аварійних ситуацій та недотримання нормативних умов перебування відвідувачів та персоналу;
- збір даних про фактичне споживання енергоресурсів;
- збір даних про фактори, що впливають на рівень споживання енергоресурсів;
- збір даних про параметри мікроклімату в будівлях;
- контроль за ефективністю експлуатації будівель і інженерних систем;
- аналіз ефективності використання енергоресурсів в порівнянні з аналогічними закладами та нормативними значеннями;
- визначення фактичного рівня досягнутої економії в результаті впровадження заходів з підвищення ефективності енергоспоживання;
- формування переліку будівель, що потребують першочергового поглибленого аналізу та/або впровадження додаткових заходів з підвищення ефективності енергоспоживання;
- створення підґрунтя для впровадження стимулювання ощадного енергоспоживання шляхом впровадження об'єктивних показників ефективності енергоспоживання.

1.2. Планування впровадження заходів з підвищення ефективності енергоспоживання.

В зазначеній підсистемі ключовими завданнями є наступні:

- на основі інформації отриманої від підсистеми моніторингу детальний аналіз ефективності енергоспоживання та шляхів її підвищення найбільш енергозатратних будівель;
- проведення деталізованих енергетичних аудитів для формування переліку заходів та об'єктів для першочергового впровадження заходів з підвищення ефективності енергоспоживання, визначення їх технічних та фінансових показників;
- підготовка технічних завдань на реалізацію проектів з підвищення ефективності енергоспоживання та окремих заходів;
- збір та аналіз даних по впровадженню заходів пов'язаних зі зниженням енергоспоживання (капітальних та поточних ремонтів, реконструкцій тощо).

1.3. Залучення джерел фінансування заходів з підвищення ефективності енергоспоживання.

Дана підсистема забезпечує:

- аналіз доступних джерел фінансування заходів з підвищення ефективності енергоспоживання;
- підготовка інформації щодо умов фінансування з різних джерел;
- підготовка та супровід заявок на отримання фінансування.

1.4. Контроль за ефективністю впровадження заходів зі зниження енергоспоживання.

Забезпечення ефективності впровадження заходів включає:

- контроль за реалізацією технічних заходів на етапах розробки проектної документації, виконання монтажних та пусконаладжувальних робіт, подальшого обслуговування (за потреби);
- контроль за показниками енергоспоживання до та після реалізації заходів з підвищення ефективності енергоспоживання;
- оцінювання ефективності вкладення коштів в енергоефективні заходи та функціонування системи енергоменеджменту;
- організацію сервісного обслуговування заходів зі зниження енергоспоживання, в тому числі підготовку інструкцій та регламентів для персоналу та сервісних компаній.

1.5. Навчання персоналу відповідального заощадне енергоспоживання.

Навчання з питань ощадного енергоспоживання здійснюється:

- в процесі впровадження системи енергетичного менеджменту та періодично;
- після впровадження заходів з підвищення ефективності енергоспоживання.

1.6. Мотивація ощадного енергоспоживання

Мотивація ощадного енергоспоживання може бути реалізована за рахунок введення рейтингових показників пов'язаних з ефективністю енергоспоживання, що впливають зокрема на:

- грошове забезпечення відповідального персоналу;
- черговість реалізації заходів в окремих закладах;
- прив'язки виплати винагороди компаніям, що займаються обслуговуванням об'єкту до досягнених показників економії тощо

2. Концептуальна модель системи енергетичного менеджменту.

Система енергетичного менеджменту ДУ "Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України" має поєднати в собі весь спектр завдань, які стосуються контролю за енергоспоживанням та умовами комфорту, планування видатків на енергоносії, ефективної експлуатації будівель, енергоефективного проектування, будівництва та реконструкції об'єктів, залучення інвестицій.

Реалізація концептуальної моделі системи енергетичного менеджменту дозволить створити сучасну систему управління енергоспоживанням та енерговикористанням, а саме:

1. Сформувати цілісну політику щодо організації управління використанням енергії на засадах сталого розвитку.
2. Створити спеціалізовану ланку з енергоменеджменту в системі управління Установою, спроможну розробляти і втілювати у життя політику сталого енергетичного розвитку (у перспективі).
3. Створити електронну базу даних про об'єкти енергоспоживання, механізм для оперативного збору та аналізу даних про споживання енергії на кожному конкретному об'єкті та про фактори, які суттєво впливають на це споживання.
4. Створити системи контролю та звітності у питаннях ефективності використання енергоресурсів

5. Розробити мотиваційний механізм енергоощадної поведінки персоналу та споживачів.

Система енергоменеджменту, яка діє відповідно до вимог ISO 50001, як і більшість міжнародних стандартів менеджменту ґрунтується на методології, відомої як «цикл постійного поліпшення» «Plan-Do-Check-Act» (PDCA) – «Плануй – Роби – Перевірйай – Дій» або «цикл Демінга».

Plan (Плануй):

Планування своєї діяльності на звітний період шляхом встановлення цілей і задач, а також робочих планів, ресурсів необхідних для досягнення результатів відповідно до вимог енергетичної політики організації та визначення ризиків, пов'язаних з діяльністю системи енергоменеджменту.

Do (Роби):

Впровадження та виконання запланованих дій (заходів), спрямованих на виконання політики, цілей та задач і реалізації вимог ISO 50001, які регламентує стандарт і які були визначені як для поточного періоду, так і в рамках постійного покращення.

Check (Перевірйай):

Здійснення постійного моніторингу роботи системи енергоменеджменту та показників споживання енергетичних ресурсів в комплексі з усіма неенергетичними факторами, що впливають на них. Все це відбувається в поєднанні з постійним аналізом виконання цілей, завдань та робочих планів, а також вимог іншої документації системи енергоменеджменту під час оперативної діяльності організації.

Act (Дій): Виконання дій з безперервного вдосконалення (покращення) виконання процесу споживання енергетичних ресурсів та вимог стандарту з обов'язковою участю найвищого керівництва.

Як було зазначено вище, система енергоменеджменту інтегрується в загальну систему управління організації. Отже, як мінімум, вона повинна бути відображена в функціональній структурі організації, з урахуванням всіх процесів, на які вона поширюється. Основні елементи системи енергоменеджменту, такі як політика та цілі, виносяться на загально організаційний рівень, і повинні бути відомі всім працівникам організації, а також доступними всім зацікавленим сторонам. Всі інші елементи системи в переважній більшості покладені на конкретних відповідальних осіб, які є власниками або учасниками даних процесів.

Не слід розглядати процес впровадження системи енергоменеджменту як разову дію, що закінчується після вирішення певної сукупності завдань. Це послідовний, постійно діючий процес оптимізації всіх аспектів діяльності як керованої, так і керуючої системи в сфері ефективності енерговикористання. Для ефективного виконання цих робіт в першу чергу необхідно домогтися підтримки з боку вищого керівництва. Розроблення, впровадження та функціонування системи енергоменеджменту повинні базуватися на принципах системності, регулярності, відкритості, незалежності, одноманітності, документованості, обґрунтованості і достовірності.

Ефективне виконання комплексу робіт по розробленню і впровадженню системи енергоменеджменту неможливо без наявності відповідного забезпечення: - організаційного; - технічного; - фінансового; - програмного; - інформаційного; - лінгвістичного; - математичного; - ресурсного; - правового. Розроблення і впровадження системи енергоменеджменту може виконуватися або силами персоналу організації, або шляхом залучення зовнішніх незалежних консультантів. При відсутності досвідчених фахівців в організації майже неможливо самостійно впровадити систему енергоменеджменту. Прийнята світова практика - це залучення відповідних консультантів консалтингової організації.

Саме цим шляхом здійснює впровадження системи енергоменеджменту ДУ "Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України". Відповідно до п.7 «Порядку впровадження систем енергетичного менеджменту», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2021 року № 1460.